

Etusivu>Sinun oikeutesi>Perusoikeudet>Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Yritystoiminnot, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia ihmisoikeuksiin maailmanlaajuisesti – EU:n toimet

Yritystoiminta on talouden moottori: sen avulla luodaan työpaikkoja ja tarjotaan palveluja, mikä puolestaan edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Sillä voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia ihmisoikeuksiin ja niiden muun muassa ympäristöön, työvoimaan ja yhteiskuntaan liittyviin näkökohtiin.

Yritykset (ja niiden toimitusketjut) voivat toiminnallaan tai laiminlyönneillään vaikuttaa kielteisesti kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien koko kirjoon.

Näitä ihmisoikeuksia ovat muun muassa seuraavat:

poliittiset ja kansalaisoikeudet

taloudelliset ja sivistykselliset oikeudet

tasa-arvo ja syrjimättömyys

lapsen oikeudet

sananvapaus

tietosuoja

oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin

ympäristöoikeudet ja kestävyys

työelämäoikeudet

oikeus terveyteen

kuluttajansuoja.

Jotta voitaisiin varmistaa yritysten myönteinen panos ja torjua yritystoiminnan kielteisiä vaikutuksia, Yhdistyneet kansakunnat (YK), Kansainvälinen työjärjestö (ILO) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) ovat määritelleet vastuullista yritystoimintaa koskevat maailmanlaajuiset odotukset huomioivan lähestymistavan.

Se käsittää etenkin seuraavat:

Vuonna 2011 hyväksytyt [yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet](#) ovat ensimmäiset maailmanlaajuisesti sovitut normit, joilla pyritään ehkäisemään yritystoimintaan liittyviä ihmisoikeusriskejä ja puuttumaan niihin.

Vuonna 1976 annettuihin ja vuonna 2011 päivitettyihin [OECD:n toimintaohjeisiin](#) sisältyy YK:n ohjaavien periaatteiden mukainen ihmisoikeuksia koskeva luku. Monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipoliitikasta annettua [ILO:n kolmikantaista periaatejulistusta](#) päivitettiin vuonna 2017, jolloin siihen sisällytettiin uudet työelämää koskevat normit sekä viittaukset YK:n ohjaaviin periaatteisiin ja kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan.

Lisäksi Euroopan neuvosto antoi vuonna 2016 [yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan suosituksen](#). Sen keskiössä on oikeussuojakeinojen saatavuus, ja siinä painotetaan erityisesti työntekijöiden, lasten, alkuperäiskansojen ja ihmisoikeuksien puolustajien lisäsuojelun tarvetta.

YK:n ohjaavissa periaatteissa vahvistetaan oikeussuojakeinojen saatavuuden osalta, että maiden odotetaan toteuttavan asianmukaiset toimet, jotta yritystoiminnan väärinkäytöksistä kärsineet henkilöt voivat käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja. Toimet voidaan toteuttaa oikeudellisin, hallinnollisin tai lainsäädännöllisin keinoin tai muulla asianmukaisella tavalla. YK:n ohjaavissa periaatteissa vahvistetaan myös, että toiminnallaan kielteisiä vaikutuksia aiheuttaneiden tai sellaisiin myötävaikuttaneiden yritysten odotetaan puuttuvan niihin oikeussuojakeinojen avulla.

EU:n toimet

[Euroopan unionin perusoikeuskirja](#) sisältää muun muassa seuraavat asiaan liittyvät säännöt:

orjuuden ja pakotyön kielto (5 artikla)

elinkeinovapaus (16 artikla)

syrjintäkielto (21 artikla)

lapsen oikeudet (24 artikla)

oikeudenmukaiset ja kohtuulliset työolot ja työehdot (31 artikla)

lapsityövoiman käytön kielto (32 artikla)

terveyden suojelu (35 artikla)

ympäristönsuojelu (37 artikla)

kuluttajansuoja (38 artikla)

oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoin ja puolueettomaan tuomioistuimeen (47 artikla).

EU on toteuttanut seuraavat toimet torjuakseen yritystoiminnasta ihmisoikeuksille aiheutuneita kielteisiä vaikutuksia:

2011 – EU sitoutuu panemaan täytäntöön yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet

2015 – Komissio antaa [arvion EU:n edistymisestä YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanossa](#)

2017 – [Euroopan unionin perusoikeusvirasto](#) antaa raportin, jossa suositellaan kaikkia oikeussuojakeinoja koskevan selkeäkielisen yleiskatsauksen laatimista suurelle yleisölle.

2019 – Komission [yleiskatsaus edistymisestä yritysten yhteiskuntavastuun, vastuullisen yritystoiminnan sekä yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien osalta](#) (englanniksi), (SWD (2019)143)

2019 –

[Euroopan unionin perusoikeusviraston painopisteraportti EU:ssa raportoiduista yritystoimintaan liittyvistä ihmisoikeusloukkauksista ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista](#)

(englanniksi)

Päivitetty viimeksi: 28/07/2020

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.